

3. Cheyff , U. (1982). *Dannoe, kontrativnost, operdelennost, podlezhachee, topiki i tochka zreniya* [Given, counteraction, determination, subject, topics and point of view]. *Novoe v zarubezhnoy lingvistike – New in foreign linguistics*, 11, 74 [in Russian].
4. Chernyahovskaya, L. A. (1967). *Perevod i smyslovaya struktura* [Translation and semantic structure]. Moskva: Mezhdunarodnyie otnosheniya [in Russian].

Діана Сальнікова

здобувач вищої освіти 2 року навчання другого (магістерського) рівня денної форми навчання факультету іноземних мов спеціальності 035 Філологія (Переклад з англійської, китайської українською) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Одеса, Україна

Ілона Дерік

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ПЕРЕКЛАДІ (на матеріалі медичної термінології)

Ключові слова: науково-технічний переклад, фахова термінологія, фаховий текст, термінологічне перекладознавство

Актуальність дослідження. Характерною рисою сучасного фахового перекладу є його багатоаспектний і міжгалузевий характер. Наразі у перекладознавстві бурхливо розвивається галузь перекладного термінознавства. Важливою ознакою фахового перекладу є орієнтованість на переклад фахових текстів із різних галузей знання і сфер діяльності. Специфіка перекладного термінознавства виявляється у дослідженні міжмовних відповідників різногалузевих термінів, засобів досягнення еквівалентності терміносистем вихідних текстів і текстів перекладу, а також у визначенні закономірностей науково-технічного перекладу. Актуальність дослідження обумовлена зростаючою потребою суспільства у кваліфікованих фахових перекладачах і необхідністю оптимізації якості фахового перекладу у цілому та медичних інструкцій зокрема. Метою роботи є дослідження лексичних і структурних особливостей фахової термінології в аспекті її перекладу на матеріалі англійських інструкцій до медичних препаратів та їх українських перекладів. Завданнями дослідження є вияв структурних моделей медичних термінів у англійських фахових текстах медичних інструкцій, визначення засобів відтворення у перекладі лексичних і структурних особливостей медичних термінів у текстах англійських інструкцій медичних препаратів *AUGMENTIN, KLARISTIN, CLARISTINE, LORATADINE, MAGNAGEL, ALUMINUM HYDROXIDE, NOZAKAR, NOSACARE* [1], відібрані з офіційних сайтів виробників Великої Британії,

США, Індії та перекладених українською мовою текстів-відповідників перекладів, розміщених на офіційних сайтах МОЗ України.

Методи дослідження. Під час роботи над дослідженням нами були використані описовий та зіставний методи, які мають практичне застосування в теорії та практиці науково-технічного перекладу при порівнянні терміносистем різних мов, у нашому випадку порівняння медичної термінології української та англійської мов.

Результати дослідження. За результатами аналізу широкої вибірки експериментального матеріалу було класифіковано такі групи медичних анотацій: 1) анотації, які у словниковому складі містять тільки хімічні терміни, наприклад: *'tocopherol acetate'* – *токоферола ацетат*, *'cinnarizine'* – *циннаризин*; 2) анотації, які складаються тільки із загальноновживаної лексики, наприклад: *'glucose'* – *глюкоза*, *'sucros'* – *сахароза*, *'Eucalyptus oil'* – *евкаліптова олія*; 3) анотації, що містять як загальноновживані слова, так і хімічну термінологію, наприклад: *'streptocide solutabile'* – *стрептоцид розчинний*. Однією з найбільш продуктивних сфер лексику сучасної медицини є вживання епонімів, тобто позначення явища (наприклад, хвороби), за іменем людини, яка вперше виявила або описала її. Наприклад: *'Meniere disease'* – *хвороба Мен'єра*, *'Botkin disease'* – *хвороба Боткіна*, *'Parkinson disease'* – *хвороба Паркінсона*. Найбільш продуктивною моделлю термінотворення є двокомпонентні термінологічні сполучення, що складаються зі власної та загальної назви на кшталт: *'Lyme disease'* – *хвороба Лайма*, *'Jarisch-Herksheimer reaction'* – *реакція Яриша-Герксгеймера*, *'Coombs' test'* – *тест Кумбса*, *'Stevens-Johnson syndrome'* – *синдром Стівенса-Джонсона*.

Серед лексичних проблем відтворення медичної термінології слід назвати такі: вживання міжмовних омонімів, хибних друзів перекладача на кшталт: *'cardial'* – не «серцевий», а «шлунковий»; *'angina'* – «стенокардія», а не «ангіна»; вживання назв сполук, формул на кшталт *'Cetirizine HCl'* – «цетиризину гідрохлорид».

Двокомпонентні терміни-словосполучення представлені в медичній термінології двома різновидами: 1) субстантивно-субстантивні, наприклад: *'brainstem'* – «ніжка мозку», *'iris corneal'* – «хмаринка рогівки»; 2) субстантивно-ад'єктивні, наприклад: *'thoracicduct'* – «грудна протока», *'blood Depot'* – «кров'яне депо», *'hay fever'* – «сінна лихоманка (кропив'янка)».

Нерідко в назвах хірургічних захворювань нирки назву органу ставлять у множині: камені нирок, пухлини нирок, туберкульоз нирок; при вказаних захворюваннях у більшості пацієнтів захворювання розвивається спочатку в одній з нирок. Тому вважається більш правильним у найменуваннях цих хвороб вживати назву органу в однині: камені нирки, пухлина нирки, туберкульоз нирки [3].

У досліджених текстах інструкцій нами не було зафіксовано слів-реалій, ідіом, канцеляризмів, кліше, фразеологізмів, що можуть бути наявними в медичній мові взагалі. Це свідчить про те, що медичні інструкції препаратів

характеризуються насамперед точністю і однозначністю.

Аналіз засобів здійснення еквівалентного та адекватного перекладу інструкцій медичних препаратів засвідчив використання таких перекладацьких трансформацій, як калькування (31%), вилучення (22,8%), додавання (10%), конкретизація (8%), генералізація (6,2%), транскрипція (3%), транслітерація (9%), описовий переклад (10%).

Провідною стратегією перекладу інструкцій медичних препаратів є стратегія комунікативно-рівноцінного перекладу. Основними тактиками є тактика передачі релевантної інформації, тактика коректного оформлення інформації та тактика відтворення стилістичних особливостей.

Нижче наведені приклади застосування різних перекладацьких трансформацій. Калькування ('*Cefuroxime*' – «Цефуроксим», '*Gram-positive cocci and Gram-negative cocci*' – «грам позитивні та грам негативні коки»)[2]. На калькування припадає 61 випадок із загальної кількості 193 випадків перекладацьких трансформацій із проаналізованої вибірки. Транслітерація ('*Coombs' test*' – «тест Кумбса», '*Stevens-Johnson syndrome*' – «синдром Стівенса-Джонсона») застосовується головним чином під час перекладу термінів-антропонімів, оскільки фонетичні і графічні системи вихідної і цільової мов значно відрізняються, передача графічної та звукової форми слова мови оригіналу мовою перекладу завжди дещо умовна і приблизна.

Під час перекладу медичних термінологічних скорочень і абревіатур використовується як транскрибування англійського акроніму наприклад: '*IGF*' – '*insulin-like growth factors*' – «інсуліноподібний фактор росту (ІФР)», так і повний переклад українською мовою із подальшим утворенням нового скорочення, наприклад: '*nonsteroidal anti-inflammatory drug NSAID*' – «нестероїдні протизапальні засоби НПЗЗ». Назви виробників та адреси підприємств транслітеруються українською мовою, а саме: '*Glaxo Operations UK Limited, Barnard Castle, Durham, DL12 8DT, UK*' – «Глаксо Оперейшнс ЮК Лімітед, Барнард Кастл, Дюрхем, DL12 8DT, Сполучене Королівство».

Описовий переклад використовується, коли термінологічна одиниця не має україномовного еквіваленту, і навіть не запозичена за допомогою калькування або транскрибування, наприклад: '*titanium dioxide*' (E171) – «Опаспрей білий M-1-7120J» – хімічний термін зі скороченням перекладений описово (зі зміною скорочення); '*What Zinnat is used for*' – «Фармакотерапевтична група».

Менш поширеним є антонімічний переклад, заміна позитивної форми в оригіналі на негативну форму в перекладі або, навпаки, негативної на стверджувальну, що часто супроводжується заміною лексичної одиниці мови оригіналу на одиницю мови перекладу з протилежним значенням. Наприклад: '*Taking any of these medicines with an NSAID may cause...*' – «Не вживайте жодного з цих препаратів, щоб не спричинити...»; '*out of the reach of children*' – «у недоступному для дітей місці».

Висновки. Фахові тексти медичних інструкцій до вживання лікарських

препаратів мають дві групи адресатів: фахівці (лікарі) та нефахівці (пацієнти, широкий загал). За результатами здійсненого зіставного аналізу аутентичних англomовних медичних текстів та їх офіційно затверджених українських перекладних відповідників було зроблено висновок про успішність застосування стратегії комунікативно-рівноцінного перекладу для досягнення адекватного і еквівалентного перекладу медичної термінології. Було з'ясовано, що найбільш розповсюдженими є тактики передачі релевантної інформації, коректного оформлення інформації та відтворення стилістичних особливостей. На підставі аналізу відібраних 193 випадків перекладацьких трансформацій можна констатувати наявність достатньої кількості лексико-граматичних відповідників в українській мові. Однак, було також зафіксовано невідповідність структури англomовних текстів медичних препаратів структурі україномовних, затверджених МОЗ України. Дослідження особливостей перекладу фахової термінології має перспективу в аспекті залучення різних галузей професійної діяльності (право, економіка, соціологія тощо).

Література (References)

1. Medical Instructions For Drugs. Retrieved December 17, 2019, from <http://www.pills.org.ua>
2. Medications. Retrieved October 15, 2019, from <http://mozdocs.kiev.ua>
3. Medical Writing in Early Modern English. Retrieved December 12, 2019, from <http://www.cambridge.org/books/google.ru/books?isbn=1139493833>
4. Medical Texts of Ireland 1350–1650. Retrieved October 13, 2019, from <https://celt.ucc.ie/medical.html>

Олена Слюсаренко

здобувач вищої освіти 2 року навчання другого (магістерського) рівня заочної форми навчання факультету іноземних мов спеціальності 035 Філологія (Переклад з англійської українською) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ РЕАЛІЙ У ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ Т. КАПОНЕ «СНІДАНOK У ТІФАННІ»

Ключові слова: реалії, художній текст, перекладацькі трансформації.

Всі особливості умов життя людей та їх країн, а саме: навколишня природа, географія, державний устрій, соціум, образ думок, мистецтво, історія країни, наука, – обов'язково впливають на мову і відповідно мову народу. Існують мовні одиниці, в чийй семантиці присутні яскраво виражені культурні компоненти. Ці слова називаються реаліями. Їх вивченням активно займаються багато дослідників, наприклад, Г. Д. Томахін [4], С. І. Влахов [2], С. П. Флорін [2; 5], В. С. Виноградов [1], Р. К. Міньяр-Белоручев [3] та інші.

Проблема реалій як складової частини художнього тексту до сих пір не має рішення. З питань реалій написані в основному наукові праці, в яких не